

PROIECT

AIA2009

În anul 2009 se împlinesc 400 de ani de când Galileo Galilei a îndreptat pentru prima dată o lunetă către bolta înstelată și a făcut posibile descoperiri astronomice uluitoare care au schimbat pentru totdeauna concepția omenirii despre lume. Pentru a marca acest eveniment, dar și importanța astronomiei ca știință, a 62-a Adunare Generală a ONU a declarat 2009 drept An Internațional al Astronomiei. La baza acestei decizii a stat o propunere venită din partea Uniunii Astronomice Internaționale (UAI) – prima asociație internațională a unor oameni de știință realizată după Primul Război Mondial –, organizație din care România face parte. În toate statele membre UAI s-au format Comitete științifice și de organizare pentru Anul Internațional al Astronomiei (AIA2009).

ONU a desemnat UNESCO drept agenție coordonatoare a activităților care se vor desfășura în acest cadru. Manifestările dedicate AIA au fost inaugurate printr-o Conferința mondială ce a avut loc în ianuarie 2009 la Sediul Central al UNESCO.

Anul Internațional al Astronomiei 2009 – AIA2009 – are ca scop atât marcarea saltului monumental realizat în știință, cât și descrierea astronomiei ca un efort științific global pașnic, care unește astronomii într-o familie internațională, multiculturală, de oameni de știință care lucrează împreună pentru a găsi răspunsuri la unele dintre cele mai importante întrebări pe care le-a pus vreodată omenirea. AIA2009 va fi o sărbătoare mondială a astronomiei și a contribuțiilor sale pentru societate și cultură, stimulând interesul întregii lumi pentru astronomie și pentru știință, în general.

Fiind focalizată în special pe tineret, acțiunea AIA2009 va servi drept platformă pentru informarea publicului despre ultimele descoperiri ale astronomiei, subliniindu-se în același timp atât rolul esențial al astronomiei în cunoașterea cât și contribuțiile sale remarcabile la rezolvarea problemelor globale.

Astronomia este, împreună cu ramurile sale istorice - cosmogonia, cosmografia și cosmologia - cea mai veche știință a omenirii. De-a lungul timpului astronomia a jucat un rol important în cele mai multe culturi, iar astăzi continuă să fie o deschizătoare de drumuri. Este suficient să amintim doar câteva aplicații ale astronomiei: măsurarea exactă a timpului, calculul și alcătuirea calendarelor de folosință curentă, stabilirea hărților geografice și topografice, metodele de orientare astronomică, previziunea fenomenelor astronomice, studiul mișcărilor aparente și reale ale corpurilor cerești, studiul structurii fizice a corpurilor cerești și al compoziției lor chimice, studiul interacțiunilor gravitaționale, radiative, magnetice, ale corpurilor cerești, utilizarea sateliților artificiali, stațiilor spațiale și navelor cosmice pentru realizarea de experiențe și cercetarea Pământului și a materiei extraterestre (predicții meteorologice, teledetecție, telecomunicații etc.), studiul interacțiunii fenomenelor solare cu cele terestre și problema captării energiei solare (conversia energiei), studiul structurii interne a Soarelui și a

stelor, în vederea realizării unui reactor de fuziune nucleară, urmărirea asteroizilor care au traiectorii periculoase pentru Terra și stabilirea unor metode eficiente pentru înlăturarea unor posibile coliziuni cu Pământul, efectuarea unor experimente pentru extinderea cunoașterii umane. Cu această paletă de aplicații practice din ce în ce mai eficiente economic, astronomia oferă posibilitatea unei game diverse de formări profesionale, în prezent și în perspectiva deceniilor viitoare.

Astronomia a contribuit și contribuie la dezvoltarea științelor fundamentale, a matematicii, fizicii, biologiei, geografiei, geologiei, ecologiei, filosofiei, economiei, dar și a științelor umaniste, fiind – alături de genetică și informatică – una dintre cele mai dinamice științe. Prin această abordare interdisciplinară, astronomia și astrofizica contribuie la formarea unei gândiri științifice unitare, foarte utilă unei societăți în continuă globalizare.

Istoria astronomiei este extrem de instructivă, în expunerea dezvoltării oglindindu-se însăși dezvoltarea spiritului omenesc. Câștigul adus de acest studiu este, în primul rând, un câștig intelectual. Mai mult, ea ajută la conservarea patrimoniului cultural mondial, din care astronomia face parte.

Contribuția cunoașterii astronomice românești la acest patrimoniu mondial este remarcabilă, presărată de multe priorități mondiale. Ea pornește din mileniul I, cu sanctuarul dacic de Grădiștea Muncelului, continuă cu realizări remarcabile ale unor personalități ca: episcopul Ioan Vitez, fondatorul Observatorului de la Oradea în anul 1445, Johannes Honterus, autor la 1548 de manuale de cosmografie, Conrad Haas care pe la 1550 folosește, primul, denumirea de rachetă în trepte, Spiru Haret, Constantin Gogu, Nicolae Coculescu și Nicolae Donici, de numele cărora se leaga lucrări de valoare excepțională, dar și înființarea la 1908 a Observatoarelor Astronomice de la București și Dubăsari și continua în anii noștri cu apariția primului satelit artificial de creație românească. Cu toate că Astronomia nu mai este disciplină obligatorie în curriculumul școlar, începând cu anul 2003 România participă la Olimpiada Internațională de Astronomie, înregistrând rezultate notabile la edițiile din 2004 (Ucraina, 2 medalii), 2006 (India, 2 medalii), 2007 (Ucraina, 5 medalii) și 2008 (Italia, 4 medalii), dintre care unele chiar de aur.

Anul Internațional al Astronomiei a fost lansat la sediul UNESCO Paris în zilele de 15 și 16 ianuarie 2009 și va fi marcat de activități ale astronomilor din 140 de state. Ceremonia de deschidere a beneficiat de prezența, printre alții, a Directorului General UNESCO, dl. Koïchiro Matsuura și a dnei Catherine Cesarsky, Președintele Uniunii Astronomice Internaționale (IAU), care au inițiat ideea Anului Internațional al Astronomiei. A avut loc și o sesiune de comunicări despre istoria astronomiei, în special astronomia mayașă și islamică, dar și astronomia radio, sesiune moderată de scriitorul francez Jean-Claude Carrière. Programul a inclus de asemenea și alte subiecte, cum ar fi De la Galilei la Einstein, Explorarea Sistemului Solar, Big-Bang etc., și s-a încheiat cu o conferință

video live cu o stație astronomică din Antarctica .A fost organizată și o interesantă expoziție care a prezentat imagini în timp real de pe telescopul spațial Hubble, dar și picturi și sculpturi inspirate din astronomie.

Printre marile evenimente planificate pentru acest an se numără: 100 ore de astronomie pe tot Globul, 2 – 5 aprilie, Galileoscopul, care își propune să ofere milioane de telescoape simple, accesibile, ușor de asamblat și utilizat; de la Pământ la Univers, proiectele Cunoașterea Cerurilor Negre și Cunoașterea Universului; a 19-cea Noapte a Stelelor la 24-26 iulie, etc. UNESCO incurajează toate Statele Membre să participe la acest eveniment și să organizeze acțiuni la orice nivel menite să promoveze accesul la noile cunoștințe și experiențe ale observării astronomice.

Și la nivel regional, Biroul regional al UNESCO pentru Știință și Cultură în SE Europei – BRESCE – are o preocupare constantă pentru creșterea cercetării astronomice și mobilității științifice în regiune. Stabilirea Rețelei Comitetului Astronomic European Sub-Regional (SREAC) și modernizarea infrastructurii de cercetare în astronomie a fost unul dintre primele proiecte implementate încă din 2005 de BRESCE pentru a încuraja științific cooperarea în situațiile post-conflict din Regiunea Balcanică. Principalul obiectiv al SREAC este de a elabora și implementa o strategie sub-regională pentru dezvoltarea astronomiei în Sud-Estul Europei și în Ucraina și de a fortifica cooperarea astronomică în cadrul regiunii Sud-Est Europene și între o regiune și țările din exterior.

Revenind la marcarea acestui eveniment în România, deschiderea la Sibiu a Anului Internațional al Astronomiei în România va cuprinde :

- seminarul internațional “Întrebări esențiale despre UNIVERS”, 6-7 februarie, Biblioteca ASTRA; în deschidere domnul academician Basarab Nicolescu va susține o conferința publică cu aceeași temă – 6 februarie, ora 10.00, sala de conferințe a Bibliotecii Astra din Sibiu;
- un moment festiv de semnare a unor protocoale de colaborare pentru Anul Internațional al Astronomiei 2009 între CNR UNESCO și Consiliile Județean și Municipal Sibiu, moment care va avea loc la ora 11.45 la Primăria Sibiu și la care vor participa: Dl. Sergiu NISTOR, Secretar General al CNR UNESCO, dl. Nicolae MANOLESCU, ambasador al României la UNESCO, dl. Marius IOSIFESCU, vicepreședinte al Academiei Române, dl. Martin BOTTESCH, Președintele Consiliului Județean Sibiu, dna. Astrid FODOR, vice-primar al municipiului Sibiu, dna Magda Stavinschi, punct focal AIA 2009 pentru România, membri ai Comitetului Român pentru Anul Internațional al Astronomiei în România, oaspeți de peste hotare.

- un moment spectaculos: lansarea de rachete și înaltarea unui balon AIA 2009, între orele 12.45 -13.15 în Piața Mare din Sibiu :
- o reuniune de lucru a Comitetului Național Român pentru Anul Internațional al Astronomiei 2009.

Semnalăm în anexă cele mai importante acțiuni care vor fi organizate în cadrul AIA 2009 în România.

Legături utile :

- Broadcast live of the opening ceremony :

<http://canalc2.u-strasbg.fr/direct.asp?idEvenement=451>

- More information on Year of Astronomy :

http://portal.unesco.org/science/en/ev.php-URL_ID=6959&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

- <http://www.astro.ro/IYA2009.html>

Șerban Ursu